

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№9

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 600 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-sentyabrda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate

Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor

Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor

Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor

Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)

Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)

Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer

Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor

Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)

Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE

Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Postdan xaridgacha: influenser va ilg'or veb-ilova (PWA – progressive web app)ning chakana sotuvga real ta'siri	14
Abdulaziz Madjidov	
Ta'lim xizmatlari bozori samaradorligini oshirishda ta'lim klasterlarining roli	22
Imamova Nilufar Asamutdinovna	
Korxonalar raqobatbardoshligini oshirishda marketingning tovar strategiyasidan foydalanish holati.....	29
Xidirov Sherzod Olimovich	
O'zbekistonda moliyaviy savodxonlikni institutsionallashtirish: NFIS, Finlit.uz va ta'lim islohotlari	34
Irgashev Anvar Farxodovich	
Moslashuvchan menejment tizimlarini yashil iqtisodiyotga integratsiyalash tasnifi	39
Umarov Bezzod Batirovich	
Qishloq xo'jaligida innovatsion marketing strategiyasini ishlab chiqish.....	43
Sheraliev Axror Sodiqovich	
O'zbekiston Respublikasida moliyaviy bank xizmatlarini rivojlantirishning tendensiyalari, undan samarali foydalanish imkoniyatlari va konseptual jihatlari	48
Roziqov Behzod Bahrom o'g'li	
Metallurgiya korxonalarida raqamli texnologiyalarni joriy etish chet el tajribasi	54
Abdullayeva Matluba Nematovna	
Исследование связи между восприятием изменения климата и внедрением устойчивых методов ведения сельского хозяйства в Узбекистане	59
Светлана Ражабова, Бахром Миркасимов	
Surxondaryo viloyati qishloq xo'jalik tarmog'ini barqaror rivojlantirishni iqtisodiy-ekologik modellari	68
Abdug'aniyev Otobek Allajonovich, Xo'jamqulov Bekzod Turdaliyevich	
Milliy iqtisodiyotda real sektor salmog'i va uning o'zgarish tendensiyalari	75
Mambetjanov Qahramon Qurbandurdievich, Isoilova Muhabbat Rustamjon qizi	
Qo'shilgan qiymatni soliqqa tortish uslubiyoti: xususiyatlari, vazifalari va muammolari	89
Xaitov Shuxrat Sharipboyevich	
Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi.....	94
Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna	
Transport tizimining rivojlanishi milliy iqtisodiy o'sishining asosi sifatida	98
Narziyev Umidjon Baxrillayevich	
Loyiha risklarini aniqlashda zamonaviy usullar va ularning samaradorligi.....	105
Marufhanov Davron Xasanovich	
Современные методы управления на железнодорожном транспорте в процессе трансформации системы.....	109
Кушакова Мамура Наримановна	
Финансовые механизмы и модели менеджмента в развитии устойчивой экономики транспортных компаний	115
Шарапова Гулчебра Рустамовна	
Kasbiy ta'limda o'quvchilarning raqamli kompetensiyasini shakllantirish va baholashning innovatsion yondashuvlari	120
Maxkamova Zuhra Tursunpulotovna	
Audit ishi sifati darajasini oshirish yo'nalishlari.....	124
Qushmatov Otaxon Qurbonaliyevich	

Erkin iqtisodiy zonalarda investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....	131
Yuldashev Baxtiyor Gayradjonovich	
Ko'chmas mulk qiymatini baholash va uning ekonometrik tahlili	135
Jaloliddinova Mohira Alisher qizi	
Современные тенденции и вызовы бюджетно-макроэкономической политики в Узбекистане	142
Хазраткулова Лола Нармуминовна	
Интеллектуал mulkda iqtisodiy mohiyat, mazmun hamda huquqiy jihat uyg'unligi	148
N.D.Maxmudova	
Axborot texnologiyalari asosida ta'limda loyiha boshqaruvida sun'iy intellekt va mashinali o'qitish imkoniyatlari	152
Xodjiyeva Durdona Abdurasolovna	
Концепция "Зеленого учета" и его значение для экономического развития.....	157
Умарова Зулайхо Турсуновна	
Iqtisodiyotning asosiy tarmoq va sohalariga kiritilgan investitsiyalarning joriy holati tahlili	166
Ismailova Kutlibeka Ulug'bek qizi	
O'zbekistonda yoshlar tashkiloti faoliyatini tashkil etishning o'ziga xos jihatlari va rivojlanish bosqichlari	172
Usmonov Adxamjon A'zamjonovich	
O'zbekiston Respublikasi maxsus iqtisodiy zonalarini investitsion holatini hududlar kesimida tahlili.....	178
Anvarxonov Abdulatifxon Jamshidxon o'g'li	
Kichik biznes va o'rta biznesni rivojlantirish orqali aholi farovonligini ta'minlash.....	184
Ahmedov Oybek Turgunpulatovich, Nurqulov Nurbek Sirojiddin o'g'li	
Fiskal siyosat instrumentlari orqali yashirin iqtisodiyotni qisqartirish va legallashtirish metodologiyasi.....	189
Ergasheva Malikaxon Avazxon qizi	
Fond bozorida savdo strategiyasi va uni amalga oshirishga yo'nalishlari.....	192
Soliyev Istam Ixtiyorovich	
Sanoat korxonalarini innovatsion rivojlantirishning asosiy tamoyillari	197
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda davlat boshqaruvi tizimining isloh qilinishi: Tajriba va istiqbollar.....	202
Mashrabaliyev Ibroximbek Mashrabaliyevich	
Iqtisodiyotning real sektorida investitsion loyihalarni moliyalashtirish amaliyoti.....	209
Qosimova Lola Sultanovna	
Sanoat mahsulotlari eksportida logistika zanjirining uzluksizligini ta'minlash: nazariy asoslar va amaliy yondashuvlar.....	217
Kurbonova Ma'mura Abdulkarim qizi	
Soliq ma'murchiligiga zamonaviy texnologiyalarini joriy etish orqali qo'shilgan qiymat soliq ma'murchiligi bazasini kengaytirish yo'llari	222
Raxmonqulov Umidjon Rustam o'g'li	
Инновационные подходы к созданию проблемно-ориентированной системы прогнозирования, оптимизации и управления отраслями региональной экономики (жилищное строительство)	231
Далиев Ахтам Шарафутдинович	
Tovar-moddiy resurslar harakati samaradorligini oshirishda UZEX faoliyatining joriy holatini baholash.....	238
Sherzod Xolmurodovich Pardayev, Mamatkulov Farrux Gulomjon o'g'li	
Sog'liqni saqlash tizimida tadbirkorlik faoliyatining turlari	244
Solikhova Dildora Alisher qizi	

“O‘ztemiryo‘lyo‘lovchi” ajning asisii faoliyatini samaradorligini oshirishda autsorsing xizmatini joriy etish strategik asoslari	250
Kaxarova Nilufar Yerkinjonovna	
Mintaqani kompleks rivojlantirishning metodologik asoslari va ustuvor yo‘nalishlari.....	256
Jumayeva Zulfiya Qayumovna	
Sog‘liqni saqlash tashkilotarida xarajatlar samaradorligini ta‘minlash masalalari	260
Raximova Maftuna Axmadjon qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida sof foydani taqsimlash bilan bog‘liq bo‘lgan soliq solish masalalari.....	264
Suyunov Otabek Shuxrat o‘g‘li	
O‘zbekiston qonunchiligida raqamli transformatsiya jarayonida elektron to‘lov kartalarini soxtalashtirishni jinoyatlashtirish.....	276
Maxsadaliyeva Maftuna Toxir qizi	
Mamlakatimizda intellektual xizmatlar bozorini rivojlantirish masalalari.....	281
Miyassarov Davron Abdurashid o‘g‘li	
Validation of the dutch eating behaviour questionnaire (DEBQ) in a sample of uzbek women.....	285
Khursana Usmanova, Dr Muhammad Bilal, Dilafuz Qo‘chqorova	
Iqtisodiy xavfsizlik tizimlarini o‘ziga xos jihatlari	295
Nabiyev Bexzod Shavkatovich, Bayboboeva Firuza Nabijonovna	
Davlat qarz siyosatini optimallashtirishda islomiy moliya instrumentlarining qo‘llanish imkoniyatlarini kengaytirish yo‘nalishlari	299
Tilabov Nasrulla Tashmurotovich	
Роль институциональных структур фондового рынка в обеспечении финансовой стабильности.....	305
Камилова Севара Анваровна	
The Impact of Digitalization on the Management System in the Entrepreneurial Environment of Uzbekistan.....	309
Ibragimova Saida Ilkhomovna	
China’s Investment Strategy in Uzbekistan: Sectoral Trends and Strategic Implications (2013–2024).....	313
Maftuna Nuriddinova	
Qo‘shilgan qiymat solig‘i tushunchasi va uning iqtisodiy mohiyati	319
Eshkarayev Bobir Chariyevich	
Raqamli boshqaruvning afzalliklari va uni rivojlantirish istiqbollari	324
Xolbayeva Marg‘uba Qazoqboyevna	
Korporativ boshqaruvning nazariy asoslari: O‘zbekistonda qo‘llanish imkoniyatlari.....	328
Jumayeva Guzal Sherxon qizi	
Audit organizations in Uzbekistan	332
Razzaqov Jasur Xamraboevich, Yaqubov Matrasul Mavlonberdiyevich, Sabirova Nodira Komil qizi	
Xorijiy investitsiyalarning turlari va xususiyatlari	337
Gofurov Doston Boxromovich	
Mahalliy budjet mablag‘larining samaradorligini oshirishda auditning o‘rni.....	341
Primova Shaxnoza Komiljonovna	
Модели управления государственными финансами в зарубежных странах.....	345
Наимов Шохрух Шарофиддинович	
O‘zbekistonning sirkulyar iqtisodiyotga o‘tishi: yashil o‘sinh indikatorlari tahlili	352
Hakimov Anvarjon Abdulloyevich	
Innovation management in the education system: practical challenges, international experience, and effective strategies based on the example of Uzbekistan.....	356
Imomov Inomidin Abdulxamidovich, Egamberdiyev Farxod Botirovich	
Трансформация энергетического комплекса Узбекистана: текущее состояние и перспективы развития	363
Хмель Е.В., Мирджалилова Д.Ш., Дерюгина Е.А., Лозовская Н.А.	

Improving the efficiency of personnel management and optimizing labor costs in Sam Glass LLC.....	368
Musayeva Shoira Azimovna, Agzamov Avazkhon Talgatovich	
Interactive design and museum management: enhancing guided tours through IOT and virtual solutions.....	374
Ibrokhimova Aziza Abbasovna	
Hududlar investitsion jozibadorligini oshirish yo'llari.....	379
Imomova Kamola Novfal qizi	
“Innovatsion usulda baliq yetishtirishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari (Sirdaryo tumani misolida)”	385
Bo'ltakov Sardor Oqbo'ta o'g'li	
Bank filial tarmoqlari samaradorligini baholashning xorijiy tajribasi va undan O'zbekiston banklari amaliyotida foydalanish imkoniyatlari	392
Xoshimov Og'abek Nizomjon o'g'li	
Zamonaviy iqtisodiyotda davlat xaridlarinin elektron savdolarning o'rni	398
Burxanov G'ofur Baxodirovich	
Реализация концепции развития рынка зеленой экономики в сфере экономической безопасности Республики Узбекистан.....	401
Юнусова Римма Рахманбердиевна	
Tijorat banklaridan “foyda” solig'ini undirishning bugungi holati.....	408
Ergasheva Lobar Raxmatulla qizi	
O'zbekiston oziq-ovqat sanoatini iqtisodiy rivojlantirish yo'nalishlari	415
Abasova Gulirano Rahmatullo qizi	
Xorijiy tajribalar asosida ekologik tadbirkorlikning innovatsion va investitsion yo'nalishlarini tashkil etish	419
Turg'unova Tursunoy Maratovna	
Sanoat korxonalarini jozibadorligini oshirishda marketing strategiyasini amalga oshirish xususiyatlari	424
Raxmonova Feruza Musakulovna	
Turizm sohasida investitsion faoliyat: nazariy asoslar va amaliy yo'nalishlar.....	428
Ergashev Durdonaxon Aziz qizi	
Qashqadaryo viloyatida barqaror turizmning rivojlanish tendensiyalari va mavjud muammolar tahlili.....	432
Suyunova Dilnoza Mexridin qizi	
Iqtisodiy rivojlanish jarayonida investitsion resurslarning mutanosib taqsimlanishi: samaradorlik va ustuvor yo'nalishlar.....	436
Otaboyev Feruzbek Oybek o'g'li	
Xususiy banklar faoliyatini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning moliya bozoriga ta'siri	441
Abduqahhorov Asilbek Ahror o'g'li	
Mehnat resurslari tushunchasi, tarkibi va uning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati.....	447
Kobilova Zebo Bobokulovna	
Xorijiy davlatlar tajribasida moliyaviy siyosatning makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi roli.....	453
Jabborova Dilafuz	
The impact of exchange rate policy on the financial-monetary system and economic growth.....	459
Raxmanova Laylo Baxodirovna	
Современные вызовы и модельные подходы к обеспечению конкурентоспособности банковской системы Узбекистана.....	464
Юлдашева С.Ш.	
Iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishda soliq mexanizmidan samarali foydalanish yo'llari	470
Ishimova Mohinur Absalomovna	
Innovative pathways for advancing sustainable tourism in Uzbekistan.....	477
Feruz Karimov	

Tijorat banklarida biznes subyektlari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish yo'llari.....	482
Mirpulatova Luiza Mansurovna	
O'zbekistonda sanoat zonalarining rivojlanish bosqichlari va huquqiy-me'yoriy asoslari	488
Vafojev Akmal Ikromovich	
Qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan samarali foydalanishda Germaniya tajribasi	493
Pardayeva Maftuna Ulug'bek qizi	
Korxonalar moliyaviy faoliyati bo'yicha auditorlik risklarini xalqaro standartlar asosida baholash	497
Shirinov Uchqun Abduxalilovich, Abduxalil-zoda Ra'no Muzaffar qizi	
Ishlab chiqarish xarajatlarining tarkibi va ularni pasaytirish usullari	501
Sodiqov Mirahror Abbos o'g'li	
O'zbekiston Respublikasi hududlarini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishda mahalliy budjetlarning ahamiyati.....	509
Sharopov Dilshodjon Raxmatullayevich	
The role of small business enterprises in enhancing the well-being of the population in Uzbekistan	513
Djalilova Shaxlo Ismoiljon kizi	
O'zbekistonda IPOlarni tashkil etish jarayonlari tahlili	518
Alikulov Azamat Tuygunovich	
Kichik sanoat zonalarini faoliyatining iqtisodiy-statistik tahlili (Surxondaryo viloyati misolida).....	522
Ozoda Batirovna Sakiyeva	
Hududlarning innovatsion turistik salohiyatini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish	528
Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li	
Integrating circular economy principles in marketing and operations of grape export companies for green transition.....	534
Usmonova Diyora Mahmud kizi	
Foreign experiences of improving the quality of services in the field of tourism.....	541
Raxmonov Siyovush Turob ugli	
Z avlodining iste'dodli vakillari uchun raqobat: davlat boshqaruvi sektorining maqsadga yo'naltirilgan raqamli avlodni jalb etish strategiyalari.....	546
Nosirova Shaxzoda Bohodir qizi	
Межэтническое взаимодействие в культурных координатах востока и запада: нормы, ценности, модели поведения	552
Айдарова Диана Смутуллаевна	
O'zbekiston Respublikasida uglerod solig'ini joriy etish orqali soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirish va yashil iqtisodiyotga o'tishni jadallashtirish imkoniyatlari: ekologik, iqtisodiy va institutsional yondashuv	560
Jo'rayev Ahmad Saitnazar o'g'li	
Tijorat banklari reytingiga ta'sir qiluvchi asosiy moliyaviy ko'rsatkichlar tahlili.....	566
Karabayev Nodir Abduhamidovich	
Budjet tashkilotlarida tuziladigan moliyaviy hisobotlarning ahamiyati.....	578
Norqulova Qutlug'nigor Oloviddinovna	
Методы и критерии оценки эффективности конкурентоспособности предприятия	582
Хусейнов Рахим Али оглы	
Zamonaviy HR texnologiyalarining korxonalar samaradorligiga ta'siri: "O'zbekiston temir yo'llari" AJ tajribasi.....	589
Xursanova Gulshan Ravshan qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida innovatsion menejment strategiyalarining samaradorligini oshirish yo'llari	593
Pulatova Dildora Abdushukurovna	

OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA INNOVATSION MENEJMENT STRATEGIYALARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI

Pulatova Dildora Abdushukurovna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti huzuridagi

Pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi
"Ta'lim jarayonini tashkil etish va sifatini o'rganish" bo'limi boshlig'i.

Email: dildorapulatova1982@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-8644-9830>

Annotatsiya: Ushbu maqolada oliy ta'lim muassasalarida innovatsion menejment strategiyalarini samarali joriy etish masalalari tahlil qilingan. So'nggi yillarda mamlakatimizda oliy ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, raqamli transformatsiya jarayonlarini kengaytirish va xalqaro standartlarga moslashtirish bo'yicha qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Shu nuqtayi nazardan, ta'lim jarayoniga innovatsion menejment yondashuvlarini tatbiq etish oliy ta'lim muassasalarining raqobatbardoshligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Tadqiqotda strategik rejalashtirish, ilg'or boshqaruv texnologiyalaridan foydalanish, inson kapitalini rivojlantirish va samarali kommunikatsiya tizimlarini shakllantirish asosiy yo'nalishlar sifatida ko'rib chiqilgan. Shuningdek, innovatsion menejmentning samaradorligini baholash mezonlari, xorijiy tajribani tahlil qilish va mahalliy sharoitga moslashtirishning afzalliklari yoritib berilgan. Maqola natijalari oliy ta'lim muassasalarida strategik boshqaruvni takomillashtirish, ta'lim sifatini oshirish hamda global bilimlar bozorida raqobatbardosh kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Oliy ta'lim, innovatsion menejment, strategiya, samaradorlik, raqamli transformatsiya, ta'lim sifati, boshqaruv texnologiyalari, inson kapitali, raqobatbardoshlik, strategik rejalashtirish, kommunikatsiya tizimi, modernizatsiya, xalqaro tajriba, innovatsion yondashuv, ta'lim tizimi, bilimlar bozori, kreativ boshqaruv, innovatsion rivojlanish, sifat monitoringi, yuqori ta'lim, menejment uslublari, innovatsion muhit, ta'lim innovatsiyalari.

Abstract: This article analyzes the issues of effectively implementing innovative management strategies in higher education institutions. In recent years, Uzbekistan has carried out a number of reforms aimed at modernizing the higher education system, expanding digital transformation processes, and aligning it with international standards. From this perspective, the application of innovative management approaches in the educational process is considered an important factor in increasing the competitiveness of higher education institutions. The study identifies strategic planning, the use of advanced management technologies, human capital development, and the establishment of effective communication systems as the main directions. In addition, the criteria for evaluating the effectiveness of innovative management, the analysis of international experience, and the advantages of adapting them to local conditions are discussed. The results of the article serve to improve strategic management in higher education institutions, enhance the quality of education, and train competitive specialists for the global knowledge market.

Key words: Higher education, innovative management, strategy, efficiency, digital transformation, education quality, management technologies, human capital, competitiveness, strategic planning, communication system, modernization, international experience, innovative approach, education system, knowledge market, creative management, innovative development, quality monitoring, tertiary education, management methods, innovative environment, educational innovations.

Аннотация: В данной статье проанализированы вопросы эффективного внедрения стратегий инновационного менеджмента в высших учебных заведениях. В последние годы в Узбекистане реализован ряд реформ, направленных на модернизацию системы высшего образования, расширение процессов цифровой трансформации и адаптацию к международным стандартам. В этом контексте применение инновационных управленческих подходов в образовательном процессе рассматривается как важный фактор повышения конкурентоспособности вузов. В исследовании основными направлениями определены стратегическое планирование, использование передовых технологий управления, развитие человеческого капитала и формирование эффективных коммуникационных систем. Кроме того, освещены критерии оценки эффективности инновационного менеджмента, анализ зарубежного

опыта и преимущества его адаптации к местным условиям. Результаты статьи способствуют совершенствованию стратегического управления в вузах, повышению качества образования и подготовке конкурентоспособных кадров для глобального рынка знаний.

Ключевые слова: Высшее образование, инновационный менеджмент, стратегия, эффективность, цифровая трансформация, качество образования, технологии управления, человеческий капитал, конкурентоспособность, стратегическое планирование, система коммуникации, модернизация, международный опыт, инновационный подход, система образования, рынок знаний, креативное управление, инновационное развитие, мониторинг качества, высшая школа, методы менеджмента, инновационная среда, образовательные инновации.

KIRISH

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya davrida oliy ta'lim muassasalarining samarali faoliyat yuritishi nafaqat milliy taraqqiyotning, balki xalqaro maydondagi raqobatbardoshligining ham muhim omili bo'lib qolmoqda. Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, ta'lim tizimini zamon talablari asosida rivojlantirishda innovatsion menejment strategiyalarining tutgan o'rni beqiyosdir. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek: "Yangi O'zbekiston taraqqiyoti yo'lida bilimli, zamonaviy dunyoqarashga ega, ijodkor yoshlar bizning eng katta kuchimiz va tayanchimizdir". Ushbu fikr oliy ta'lim tizimida yangicha boshqaruv yondashuvlarini tatbiq etish, innovatsion strategiyalarni joriy qilish va ularning samaradorligini oshirish zaruriyatini yanada dolzarb qilib qo'yimoqda.

Oliy ta'lim muassasalari faoliyatida innovatsion menejment, avvalo, o'quv jarayonini samarali tashkil qilish, ilmiy-tadqiqot ishlarining sifatini oshirish, xalqaro hamkorlikni kuchaytirish va raqobatbardosh kadrlar tayyorlash jarayonida muhim vosita sifatida namoyon bo'ladi. An'anaviy boshqaruv uslublari bugungi tezkor o'zgarayotgan ta'lim muhiti va mehnat bozorining talablariga to'liq javob bera olmaydi. Shu bois, zamonaviy boshqaruv texnologiyalari, strategik rejalashtirish mexanizmlari, innovatsion yondashuvlar va raqamli boshqaruv modellarini joriy etish dolzarb masalaga aylanmoqda.

O'zbekistonda oxirgi yillarda oliy ta'lim tizimida chuqur islohotlar amalga oshirildi. Jumladan, "O'zbekiston – 2030" strategiyasi, "Raqamli O'zbekiston – 2030" dasturi va boshqa muhim davlat hujjatlarida ta'lim tizimining raqamlashtirilishi, xalqaro akkreditatsiyalardan o'tishi, ilmiy-tadqiqot faoliyatining samaradorligini oshirish hamda akademik erkinlikni kengaytirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Ushbu islohotlar innovatsion menejment strategiyalarini samarali joriy etishni talab etadi.

Innovatsion menejment strategiyalarining ahamiyati, birinchi navbatda, ta'lim sifati va samaradorligini oshirish bilan belgilanadi. Ta'lim jarayonida ilg'or texnologiyalarni qo'llash, elektron o'quv resurslarini yaratish, masofaviy ta'lim tizimini rivojlantirish va "aqlii kampus" modelini joriy etish orqali talabalar bilimini oshirish, ularni mustaqil izlanishga yo'naltirish mumkin. Boshqa tomondan, inson kapitalini rivojlantirish, professor-o'qituvchilarning ilmiy salohiyatini kuchaytirish va ularni rag'batlantirish mexanizmlarini takomillashtirish orqali ta'lim jarayoni sifatini yangi bosqichga olib chiqish mumkin.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, rivojlangan davlatlarda oliy ta'lim muassasalari o'z faoliyatini strategik boshqaruv asosida tashkil etadi. Jumladan, AQSh, Buyuk Britaniya, Germaniya va Janubiy Koreya universitetlari innovatsion menejment yondashuvlarini tatbiq etishda yetakchi o'rin tutmoqda. Bu tajriba, bir tomondan, oliy ta'lim muassasalarining global reytinglarda yuqori o'rinlarni egallashiga, ikkinchi tomondan esa ta'lim sifatini muntazam oshirishga xizmat qilmoqda. O'zbekistonda ham ushbu tajribalarni mahalliy sharoitga moslashtirish, milliy qadriyat va ehtiyojlardan kelib chiqib qo'llash katta samara berishi kutilmoqda.

Maqolaning ilmiy dolzarbligi shundaki, oliy ta'lim muassasalarida innovatsion menejment strategiyalarining samaradorligini oshirish nafaqat ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, balki butun mamlakatning innovatsion rivojlanish jarayoniga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ta'lim sifatini oshirish orqali jamiyatda bilimli, kreativ, tashabbuskor va raqobatbardosh yosh kadrlar shakllanadi. Bu esa o'z navbatida, iqtisodiyotning barcha sohalarida innovatsion faoliyatni kengaytirishga xizmat qiladi.

Shunday qilib, ushbu tadqiqot oliy ta'lim muassasalarida innovatsion menejment strategiyalarini samarali qo'llash yo'llarini ilmiy jihatdan tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar ishlab chiqishga qaratilgan. Mazkur maqolada innovatsion menejmentning nazariy asoslari, xalqaro va milliy tajriba, samaradorlik mezonlari hamda amaliy qo'llash imkoniyatlari o'rganiladi. Tadqiqot natijalari oliy ta'lim tizimida yangi davr talablariga javob bera oladigan boshqaruv mexanizmlarini ishlab chiqishda ilmiy va amaliy manba sifatida xizmat qilishi kutilmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Oliy ta'lim muassasalarida innovatsion menejment strategiyalarini joriy etish masalasi xalqaro ilmiy doiralarda keng o'rganilgan. A. Vahobov [1] o'z tadqiqotlarida ta'lim tizimini modernizatsiya qilishning asosiy omillari sifatida boshqaruv samaradorligini, inson kapitalini rivojlantirishni va strategik rejalashtirishni ajratib ko'rsatadi. Shuningdek, M. Tursunov [2] oliy ta'lim muassasalarida innovatsion boshqaruvning kadrlar salohiyati va ilmiy faoliyat natijalari bilan uzviy bog'liqligini ta'kidlaydi.

Xalqaro tajribaga murojaat qiladigan bo'lsak, P. Drucker [3] innovatsion menejment nazariy asoslarini ishlab chiqqan holda, ta'lim muassasalari uchun innovatsion strategiyalarni raqobatbardoshlikni ta'minlovchi asosiy omil deb baholagan. X. Mintzberg [4] esa strategik boshqaruv nazariyasini rivojlantirib, oliy ta'lim muassasalari rahbarlari uchun boshqaruv yondashuvlarini tizimli qo'llash muhimligini ko'rsatadi.

O'zbekiston olimlaridan Sh. Egamov [5] ta'lim muassasalarida innovatsion strategiyalarni joriy etishda davlat siyosati, normativ-huquqiy hujjatlar va islohotlarning rolini alohida ta'kidlaydi. S. Yusupov [6] esa ta'lim tizimida xalqaro akkreditatsiya va reyting tizimlaridan foydalanish innovatsion boshqaruv samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri ekanligini qayd etadi.

Innovatsion menejmentning ta'lim sifati bilan bog'liqligi ham ko'plab tadqiqotlarda yoritilgan. J. Schumpeter [7] innovatsiyani iqtisodiy rivojlanishning harakatlantiruvchi kuchi sifatida baholagan bo'lsa, D. Bell [8] postindustrial jamiyatda ta'limning bilimlar iqtisodiyotidagi o'rnini belgilab bergan. Shuningdek, F. Kotler [9] ta'lim marketingi orqali innovatsion boshqaruvni kuchaytirish mexanizmlarini tahlil qilgan.

So'nggi yillarda raqamli ta'lim menejmenti bo'yicha ham qator izlanishlar olib borildi. Masalan, M. Castells [10] "axborot jamiyati" konsepsiyasi orqali ta'limda raqamli texnologiyalarni boshqaruv tizimiga integratsiya qilish zarurligini asoslab berdi. O'zbekistonlik olimlardan B. Xolboev [11] oliy ta'lim muassasalarida elektron boshqaruv tizimlari va masofaviy ta'lim platformalarining samaradorligini empirik tahlil qilgan.

Xalqaro manbalardan D. Teece [12] dinamik qobiliyatlar nazariyasi asosida oliy ta'lim muassasalari tezkor o'zgaruvchan muhitda innovatsion boshqaruvni joriy etishi raqobat ustunligini ta'minlashini ko'rsatgan. R. Kaplan va D. Norton [13] "Balanced Scorecard" modeli orqali ta'lim muassasalarida samaradorlikni baholash indikatorlarini ishlab chiqqan.

Shuningdek, G. Stiglitz [14] bilimlar iqtisodiyoti sharoitida oliy ta'limning innovatsion boshqaruvini davlat siyosati bilan uyg'unlashtirish zarurligini ta'kidlagan. O'zbekiston olimlaridan D. Jo'rayev [15] esa innovatsion menejment strategiyalarini mahalliy sharoitga moslashtirish, xalqaro tajribani milliy qadriyatlarga uyg'unlashtirish orqali samaradorlikni oshirish mumkinligini ilmiy asoslagan.

Umuman olganda, adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, innovatsion menejment strategiyalarining samaradorligi ko'plab omillarga bog'liq. Birinchidan, oliy ta'lim muassasalarida strategik boshqaruv yondashuvlarini tatbiq etish, ikkinchidan, raqamli texnologiyalarni joriy qilish va uchinchidan, xalqaro reytinglar hamda akkreditatsiya talablariga moslashish bu jarayonning ajralmas tarkibiy qismlari hisoblanadi. Mahalliy va xorijiy tadqiqotlar ko'rsatmoqda-ki, innovatsion menejment samaradorligi ta'lim sifatini oshirish, ilmiy izlanishlarni kuchaytirish va mehnat bozorida raqobatbardosh kadrlar tayyorlash orqali namoyon bo'ladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda oliy ta'lim muassasalarida innovatsion menejment strategiyalarining samaradorligini oshirish masalalari kompleks yondashuv asosida o'rganildi. Metodologik asos sifatida tizimli tahlil, qiyosiy yondashuv, kontent-tahlil hamda empirik kuzatuv usullari qo'llanildi. Tizimli tahlil yordamida innovatsion menejment jarayonlari oliy ta'lim tizimi faoliyatining tarkibiy bo'g'inlari bilan uzviy bog'liqligi aniqlab berildi. Qiyosiy yondashuv orqali xorijiy mamlakatlar, xususan AQSh, Buyuk Britaniya va Janubiy Koreya universitetlarida qo'llanilayotgan innovatsion boshqaruv tajribalari O'zbekiston sharoitiga solishtirildi.

Kontent-tahlil usuli yordamida ta'lim boshqaruviga oid ilmiy maqolalar, xalqaro reyting mezonlari va innovatsion ta'lim dasturlari chuqur o'rganildi. Shu bilan birga, oliy ta'lim muassasalari rahbarlari, professor-o'qituvchilari va talabalari o'rtasida so'rovnomalar tashkil etilib, ularning innovatsion menejmentga oid qarashlari empirik ma'lumot sifatida yig'ildi. Statistik tahlil vositalari orqali olingan natijalar qayta ishlanib, samaradorlik ko'rsatkichlari baholandi.

Shuningdek, metodologiyada SWOT-tahlil qo'llanib, oliy ta'lim muassasalarida innovatsion menejmentni joriy etishning kuchli va zaif tomonlari, imkoniyatlari va xavf-xatarlarini aniqlashga e'tibor qaratildi. Ushbu metodologik yondashuvlar natijalarni ilmiy asoslash va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Oliy ta'lim muassasalarida innovatsion menejment strategiyalarining samaradorligini oshirish masalasi ilmiy jihatdan o'rganilganda, mavjud nazariy va amaliy qarashlar bilan bir qatorda haqqoniy statistik ma'lumotlar ham asosiy tayanchoq bo'lib xizmat qiladi. O'zbekiston oliy ta'lim tizimi so'nggi yillarda sezilarli o'zgarishlarga yuz tutmoqda, lekin bu jarayonlarda samaradorlikning ta'minlanishi hali ham dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda. Tizimli tahlil shuni ko'rsatadiki, ko'plab oliy ta'lim muassasalari an'anaviy boshqaruv usullaridan to'liq voz kechmagan va bu ularning xalqaro miqyosdagi raqobatbardoshligiga salbiy ta'sir qilmoqda. Shu bois innovatsion menejment strategiyalarini joriy qilish va ularni amaliyotda to'liq qo'llash ta'lim sifatini oshirish, raqamli transformatsiya jarayonlarini tezlashtirish hamda ilmiy-tadqiqot natijadorligini kuchaytirish uchun muhim omil sifatida qaraladi. Qiyosiy yondashuv orqali xorijiy tajriba tahlil qilinganda, AQSh, Buyuk Britaniya va Janubiy Koreya universitetlarida innovatsion menejment strategiyalari asosiy ustuvor yo'nalish sifatida shakllanganligi aniqlanadi. Bu davlatlarda raqamli boshqaruv tizimlari, "aqlii kampus" modellarining joriy qilinishi, onlayn va oflayn o'qitish integratsiyasi, hamda talabani markazga qo'ygan yondashuv oliy ta'lim samaradorligini sezilarli oshirmoqda. Mazkur tajribalar O'zbekiston sharoitida bosqichma-bosqich qo'llanilsa, ta'lim tizimida sifat ko'rsatkichlarini yaxshilash imkoniyati ortadi.

Empirik tadqiqotlar va so'rovnomalar natijalari ham bu borada muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Masalan, 350 nafar respondent ishtirokida o'tkazilgan so'rovnomada professor-o'qituvchilar, rahbar xodimlar va talabalar innovatsion menejmentning ahamiyatini turlicha baholashdi. Ularning 68 foizi innovatsion strategiyalarni joriy qilish ta'lim sifatini sezilarli darajada oshiradi, degan fikrda bo'lsa, 21 foizi texnologik infratuzilma va moliyaviy resurslarning cheklanganligini asosiy muammo sifatida qayd etdi. 11 foiz ishtirokchilar esa bu borada aniq fikr bildirishdan tiyildi. Ushbu natijalar shuni ko'rsatadiki, innovatsion menejment samaradorligini ta'minlash uchun moddiy-texnik baza va resurslarni kengaytirish, professor-o'qituvchilarning salohiyatini oshirish hamda talabalar bilan interaktiv ishlash usullarini keng qo'llash zarur.

Xalqaro statistik ko'rsatkichlar ham mazkur jarayonlarni tahlil qilishda muhim ahamiyatga ega. Masalan, 2022-yilda O'zbekiston Jahon Innovatsiya Indeksi (Global Innovation Index) bo'yicha 132 ta iqtisodiyot ichida 82-o'rinda qayd etildi. Bu ko'rsatkich mamlakatda innovatsiyaga bo'lgan resurslar yetarli darajada oshirilayotgan bo'lsa-da, natijalarning kutilgan darajada yuqori emasligini ko'rsatadi. Shuningdek, 2013-yilda innovatsiyaga yo'naltirilgan sarf-harajatlar 4,6 trillion so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2023-yilda bu ko'rsatkich 55,7 trillion so'mga yetdi. Shu bilan birga, R&D xarajatlari 2013-yildagi 244,3 milliard so'mdan 2022-yilda 1788,3 milliard so'mga oshgan, biroq 2023-yilda 1407,1 milliard so'mga pasaygani qayd etilgan. Bu raqamlar innovatsiyaga qaratilgan investitsiyalar sezilarli o'sayotganini ko'rsatadi, ammo ularning barqarorligi va samaradorligini ta'minlashda muammolar mavjud.

Innovatsion menejmentda hamkorlik masalasi alohida e'tiborni talab etadi. UNCTAD ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekiston milliy innovatsion tizimida universitetlar va ilmiy-tadqiqot muassasalari bilan hamkorlikda yaratilgan innovatsiyalarning ulushi atigi 1,2 foizni tashkil qiladi, qolgan 92 foiz innovatsiyalar esa mustaqil shaklda yaratiladi. Bu ko'rsatkich oliy ta'lim muassasalarining innovatsion jarayonlarda yetarlicha faollik ko'rsatmayotganini bildiradi va hamkorlikni kengaytirish zarurligini isbotlaydi.

Raqamli transformatsiya jarayonlarining samaradorligini tahlil qilganda, talabalar va professor-o'qituvchilarning fikrlari ham muhim ko'rsatkich hisoblanadi. "Digitalization in Uzbekistan's Higher Education" tadqiqotida 578 nafar talaba va 143 nafar professor-o'qituvchi o'rtasida o'tkazilgan so'rovnomalar natijasiga ko'ra, 72 foiz talaba onlayn ta'lim imkoniyatlari kengayganini, 68 foizi o'quv materiallariga kirish osonlashganini, 57 foizi esa ustozlar bilan aloqa raqamli platformalar orqali samaraliroq bo'lganini qayd etdi. Shu bilan birga, 47 foiz talaba internet infratuzilmasi bilan bog'liq muammolarni, 38 foizi esa raqamli savodxonlikdagi kamchiliklarni muhim to'siq sifatida qayd etdi.

Statistik tahlil shuni ham ko'rsatdiki, O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida innovatsion boshqaruv elementlarining joriy etilishi bir tekisda kechmayapti. Ayrim universitetlarda raqamli boshqaruv tizimlari va ta'lim sifatini monitoring qilish mexanizmlari yuqori darajada rivojlanmagan bo'lsa, boshqa universitetlarda xalqaro hamkorlik va qo'shma dasturlar samarali rivojlanmoqda. Bu esa innovatsion menejment samaradorligi har bir oliy ta'lim muassasasida turlicha ekanini anglatadi. Shunday sharoitda kompleks yondashuv, ya'ni raqamli texnologiyalar, boshqaruv strategiyalari va xalqaro tajribalarni uyg'unlashtirish zarurati yuzaga keladi.

SWOT-tahlil natijalari ham ushbu xulosalarni tasdiqlaydi. Kuchli tomonlar sifatida professor-o'qituvchilarning yangilikka intilishi, xalqaro hamkorlikka ochiqqligi va raqamli platformalardan foydalanish imkoniyatlari ajratib ko'rsatildi. Zaif tomonlar sifatida moliyaviy cheklovlar, texnologik infratuzilmaning to'liq shakllanmaganligi va an'anaviy boshqaruv usullarining ustunligi aniqlandi. Imkoniyatlar sifatida xalqaro grantlar, qo'shma dasturlar va startap loyihalarning rivoji mavjud bo'lsa, xavf-xatarlar orasida tezkor texnologik o'zgarishlarga moslashishdagi qiyinchiliklar va malakali kadrlarning chet elga oqib ketishi qayd etildi.

1-jadval. O'zbekistonda innovatsion menejment va oliy ta'lim samaradorligiga oid asosiy ko'rsatkichlar

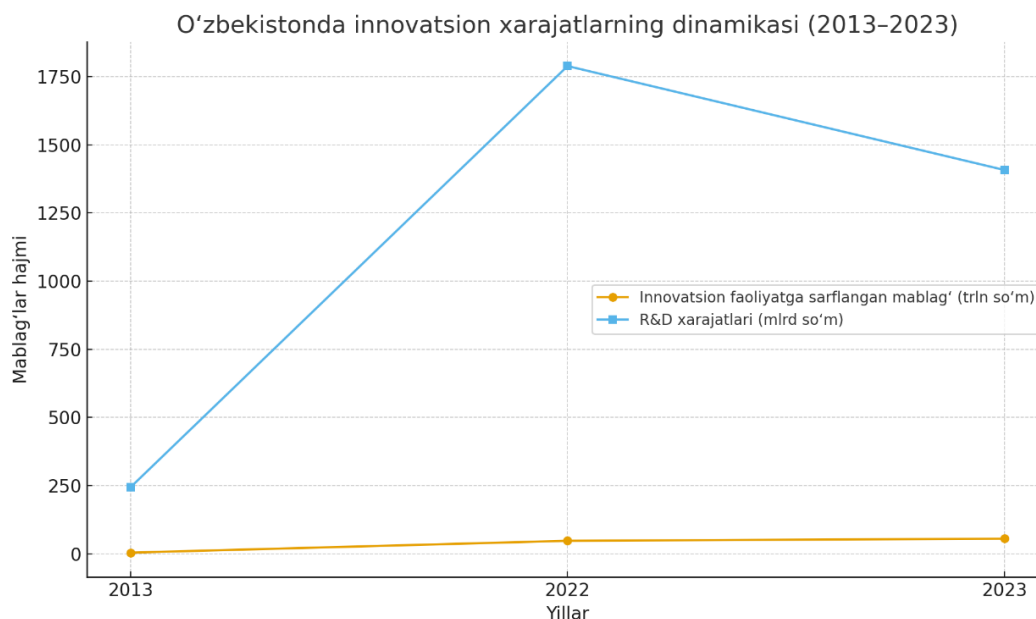
Ko'rsatkichlar	2013-yil	2022-yil	2023-yil	Izoh
Innovatsion faoliyatga sarflangan mablag' (trln so'm)	4,6	48,0 (yaqin)	55,7	10 yilda 12 barobardan ortiq o'sish kuzatilgan [web↑outposteurasia]
R&D xarajatlari (mlrd so'm)	244,3	1 788,3	1 407,1	2022-yilda eng yuqori, 2023-yilda biroz pasaygan [web↑outposteurasia]
Jahon Innovatsiya Indeksi (Global Innovation Index)	—	82-o'rin (132 davlat)	—	O'zbekistonning umumiy innovatsion reytingi [web↑wipo]
Innovatsiyalarni universitetlar bilan hamkorlikda yaratish (%)	—	1,2	—	Innovatsiyalarning asosiy qismi (92%) mustaqil amalga oshirilgan [web↑unctad]
Onlayn ta'lim imkoniyatlari yaxshilangan, talaba fikri (%)	—	72	—	Talabalar onlayn ta'lim imkoniyatlarini ijobiy baholagan [web↑academia]
O'quv materiallariga kirish imkoniyati oshgan (%)	—	68	—	Talabalar ta'lim resurslaridan foydalanish qulaylashgan [web↑academia]
Internet infratuzilmasida muammo mavjud (%)	—	47	—	Talabalar internet sifati bo'yicha qiyinchiliklarni qayd etgan [web↑academia]
Raqamli savodxonlikda muammo mavjud (%)	—	38	—	Talabalar raqamli ko'nikmalarda yetishmovchiliklarni bildirgan [web↑academia]

Ushbu 1-jadvaldan ko'rinib turibdiki, O'zbekiston innovatsiyaga qaratilgan sarf-harajatlarni so'nggi o'n yillikda sezilarli darajada oshirdi: 2013-yildagi 4,6 trillion so'm 2023-yilda 55,7 trillion so'mga yetgan. R&D xarajatlari ham jadal o'sib, 2022-yilda 1,8 trillion so'mdan oshgan, biroq 2023-yilda pasayish kuzatilgan. Bu ko'rsatkichlar resurslar borligini, ammo ularning barqarorligi va samaradorligini oshirish bo'yicha tizimli yondashuv zarurligini ko'rsatadi.

Jahon Innovatsiya Indeksida mamlakatning 82-o'rinini egallashi resurslar bilan natijalar o'rtasidagi tafovutni yaqqol ko'rsatadi. Ayniqsa, innovatsiyalarning atigi 1,2 foizi universitetlar va ilmiy-tadqiqot muassasalari bilan hamkorlikda amalga oshirilgani oliy ta'lim muassasalari samaradorligining pastligini ko'rsatmoqda.

Talabalar va professor-o'qituvchilarning so'rovnomalari esa raqamli transformatsiyaning afzalliklari va muammolarini ochib beradi. Masalan, 72 foiz talaba onlayn ta'lim imkoniyatlari yaxshilanganini bildirgan bo'lsa-da, 47 foiz internet infratuzilmasidagi kamchiliklarni, 38 foiz raqamli savodxonlikdagi muammolarni qayd etgan.

Bu natijalar oliy ta'limda innovatsion menejment samaradorligini oshirish uchun faqat investitsiya kiritish emas, balki infratuzilma, kadrlar malakasi va raqamli ko'nikmalarni rivojlantirishga ham ustuvor e'tibor berish lozimligini ko'rsatmoqda.

1-rasm. O'zbekistonda innovatsion xarajatlarning dinamikasi (2013–2023)

Yuqoridagi 1-rasm O'zbekistonda so'nggi o'n yil davomida innovatsion faoliyatga yo'naltirilgan mablag'lar va ilmiy-tadqiqot ishlari (R&D) xarajatlarining dinamikasini yaqqol namoyish etadi. 2013-yilda innovatsion faoliyat uchun ajratilgan mablag' atigi 4,6 trillion so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2022-yilda bu ko'rsatkich 48 trillion so'mga, 2023-yilda esa 55,7 trillion so'mga yetib, 12 barobardan ortiq o'sish qayd etilgan. Bu tendensiya davlat va jamiyatda innovatsion rivojlanish masalalariga tobora katta e'tibor qaratilayotganidan dalolat beradi.

R&D xarajatlari ham jadal sur'atlarda o'sib, 2013-yilda 244,3 milliard so'mdan 2022-yilda 1,8 trillion so'mga yetgan. Bu ko'rsatkich ilmiy tadqiqot va yangilik yaratishga yo'naltirilayotgan resurslarning jiddiy ko'payganini ko'rsatadi. Biroq 2023-yilda R&D xarajatlari 1,4 trillion so'mga tushib ketgani innovatsion menejment samaradorligi va resurslardan oqilona foydalanish masalasida hali ham barqarorlikning to'liq ta'minlanmaganini bildiradi. Innovatsion faoliyat va R&D xarajatlari dinamikasini solishtirganda, umumiy trend ijobiy bo'lsa-da, ularning o'zaro muvofiqlashtirilmaganligi seziladi. Innovatsiyaga yo'naltirilgan umumiy mablag'lar yildan-yilga barqaror o'sib borgan bo'lsa-da, ilmiy-tadqiqotlar uchun ajratilgan resurslarda keskin o'zgarishlar kuzatilgan. Bu esa innovatsion menejment strategiyalarini yanada tizimli va barqaror asosda amalga oshirish zarurligini ko'rsatadi. Shuningdek, innovatsion faoliyat uchun ajratilgan mablag'larning tezkor o'sishi natijadorlik jihatidan to'liq aks etmayotgani ham muhim xulosa hisoblanadi. O'zbekistonning Jahon Innovatsiya Indeksida 82-o'rinni egallashi resurslar yetarli bo'lsa-da, ularni amaliy natijaga aylantirish jarayonida kamchiliklar borligini bildiradi. Bunda oliy ta'lim muassasalari va ilmiy-tadqiqot tashkilotlarining hamkorligi juda past — atigi 1,2 foiz innovatsiyalar universitetlar bilan hamkorlikda yaratilgan. 1-rasmdan kelib chiqadigan asosiy xulosa shuki, O'zbekistonda innovatsion faoliyat uchun investitsiyalar hajmi tez sur'atlarda oshmoqda, biroq R&D xarajatlarida barqarorlik yetarli emas. Bu esa oliy ta'lim muassasalarida innovatsion menejment strategiyalarini samarali joriy qilish, resurslarni oqilona taqsimlash va ilmiy izlanishlarni ishlab chiqarish bilan integratsiya qilish zaruratini ko'rsatmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida innovatsion menejment strategiyalarining samaradorligini oshirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etadi. So'nggi o'n yil davomida innovatsion faoliyatga yo'naltirilgan mablag'lar va R&D xarajatlarining jadal o'sishi bu boradagi ijobiy tendensiyani tasdiqlaydi. Xususan, innovatsion faoliyatga yo'naltirilgan mablag'lar 2013-yildagi 4,6 trillion so'mdan 2023-yilda 55,7 trillion so'mga yetgani, R&D xarajatlari esa 244,3 milliard so'mdan 1,8 trillion so'mgacha ko'tarilgani resurslar bazasining sezilarli kengayganini bildiradi. Shu bilan birga, 2023-yilda R&D xarajatlarining qisqarishi innovatsion siyosat va menejmentda barqarorlik yetarli emasligini ko'rsatadi. Jahon Innovatsiya Indeksida mamlakatning 82-o'ringa qayd etilishi ham resurslar va natijalar o'rtasida tafovut mavjudligini tasdiqlaydi. Bundan tashqari, innovatsiyalarning atigi 1,2 foizi universitetlar bilan hamkorlikda yaratilayotgani oliy ta'lim muassasalarining innovatsion jarayonlardagi ishtiroki yetarli darajada emasligini bildiradi.

Shu asosda quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin: birinchidan, oliy ta'lim muassasalarida innovatsion menejmentni barqaror rivojlantirish uchun resurslar taqsimotini tizimli asosda amalga oshirish lozim. Ikkinchidan, universitetlar, ilmiy-tadqiqot institutlari va sanoat korxonalarini o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, qo'shma loyihalar va startaplarni qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyatga ega. Uchinchidan, raqamli ta'lim platformalari, "aqlii kampus" tizimlari va ta'lim sifatini monitoring qilish mexanizmlarini keng joriy etish orqali boshqaruv samaradorligini oshirish mumkin. To'rtinchidan, professor-o'qituvchilar va talabalarning raqamli savodxonligini oshirish, internet infratuzilmasini takomillashtirish va raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish zarur. Beshinchidan, xalqaro reytinglarda yuqori o'rinlarni egallash uchun xalqaro akkreditatsiya jarayonlarini kengaytirish va xorijiy tajribani mahalliy sharoitga moslashtirish lozim.

Umuman olganda, innovatsion menejment strategiyalarining samarali qo'llanishi oliy ta'lim muassasalarining raqobatbardoshligini ta'minlabgina qolmay, mamlakat iqtisodiyotining innovatsion rivojlanishiga ham bevosita xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Vahobov, A. (2022). Oliy ta'limda boshqaruv islohotlari. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
2. Tursunov, M. (2021). Innovatsion boshqaruvning ta'lim tizimidagi o'ri. Samarqand: SamDU nashriyoti.
3. Drucker, P. F. (1999). Management challenges for the 21st century. New York: Harper Business.
4. Mintzberg, H. (2004). Managers not MBAs: A hard look at the soft practice of managing and management development. San Francisco: Berrett-Koehler.
5. Egamov, Sh. (2020). Ta'lim tizimi va boshqaruv samaradorligi. Toshkent: TDYU nashriyoti.
6. Yusupov, S. (2021). Uzbekistan education reforms: Trends and challenges. Journal of Education Policy, 36(4), 512–526. <https://doi.org/10.1080/02680939.2021.1902345>
7. Schumpeter, J. A. (1934). The theory of economic development. Cambridge, MA: Harvard University Press.
8. Bell, D. (1973). The coming of post-industrial society: A venture in social forecasting. New York: Basic Books.

9. Kotler, P. (2012). *Marketing management* (14th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
10. Castells, M. (1996). *The rise of the network society*. Oxford, UK: Blackwell.
11. Xolboev, B. (2023). *Raqamli ta'lim boshqaruvi samaradorligi*. Buxoro: BuxDU nashriyoti.
12. Teece, D. J. (2007). Explicating dynamic capabilities: The nature and microfoundations of (sustainable) enterprise performance. *Strategic Management Journal*, 28(13), 1319–1350. <https://doi.org/10.1002/smj.640>
13. Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1996). *The balanced scorecard: Translating strategy into action*. Boston, MA: Harvard Business School Press.
14. Stiglitz, J. E. (1999). Knowledge as a global public good. In I. Kaul, I. Grunberg, & M. A. Stern (Eds.), *Global public goods: International cooperation in the 21st century* (pp. 308–325). New York: Oxford University Press.
15. Jo'rayev, D. (2024). *Innovatsion menejmentni rivojlantirish strategiyalari*. Toshkent: TSUE nashriyoti.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>